

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

5 Mens utriusq[ue] nisi sit, no[n] benè continet alter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

3 pars. Hinc etiam in diebus abstinentia nuptia celebrari
prohibentur.

C. VIII. ¶ In diebus Quadragesima nuptias ce-
lebrare non licet.

Unde in Laodicensi concilio, c. 52. legitur.

¶ On a oportet in Quadragesima aut nuptias, vel
quolibet natalitia celebrare.

C. IX. ¶ De eodem.

Item ex concilio Martini Bracarenfis, 48.

¶ On b licet in Quadragesima natalitia martyrum ce-
lebrare: sed tantum sabbatho & Dominica pro com-
memoratione eorum oblationes offerri. Sed nec natali-
tia, nec nuptias licet in Quadragesima celebrare.

C. X. ¶ De eodem.

Item ex concilio Ilerdensi.

¶ On e oportet à Septuagesima usque in octavas
Pasche; & tribus hebdomadibus ante festivitatem
sancti Joannis Baptistæ, & ab adventu Domini usque post
Epiphaniam nuptias celebrare. Quod si factum fuerit,
separantur.

C. XI. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa ad consilia Bulgarorum,
cap. 48.

¶ Et à uxorem ducere, nec convivia facere in qua-
dragesimali tempore convenire posse nullatenus ar-
bitratur.

4 pars. Hic autem servanda sunt, si uxor consensum adhi-
bere voluerit: utam sine ejus consensu, nec causa orationis conti-
nentia servet debet.

C. XII. ¶ Nisi ex consensu communi, orationis con-
jugii vacare non possunt.

Unde Augustinus in libro primo de adulterinis
conjugiis, c. 2.

¶ Nisi nec ad tempus, ut vacetur orationi, ni-
sine consensu, voluit conjuges carnali invicem frau-
dari debent.

C. XIII. ¶ Nisi ex consensu communi, conjugatus
penitentia non datur.

Hinc etiam in secundo concilio Arelatenfi,
c. 2. legitur.

¶ Penitentiam s. conjugatus non nisi ex consensu dan-
dam.

QVÆSTIO V.

¶ Quid autem sine consensu uxoris viri continentiam
vivere non possit, multis auctoritatibus probatur.
Aut enim Augustinus super psalmum 149, in ex-
tremo.

C. I. ¶ Non potest vir continentiam servare,
nisi uxorem teneat consensum.

¶ Sicut vir g. continere i jam volo, nolo autem,
dixit, non potest. Quod enim tu vis, non vult illa.
Nam quod continentiam tuam debet illam facere for-
nicium? si alit nuptiarum vivo, adultera erit. Non vult
tali modo Deus compenfare tale damnum. Redde debi-
tum, & non exigit, reddet. Pro satisfactione 2 perfe-
cta dicitur computabit, si non, quod tibi debetur, exi-
git, & reddis, quod debetur uxori.

¶ Continere ¶ Sicut etiam apud Magistrum: sed B. Augu-
stinus & Ivo habent, continere jam volo, non jam uxorem,
non potest. Quid, si tu vis, & illa non vult?

a Ivo p. 1. c. 49. Bare. l. 3. c. 10. Polyt. l. 3. tit. 24. b Ivo par. 4.
cap. 45. Simile habetur in concilio Salegasti. c. Sent. 4. dist. 32.
Polyt. l. 3. tit. 1. Bare. l. 3. c. 4. Ivo p. 2. l. 142. Pam. l. 6. c. 2. d. Sent.
lib. 1. cap. 47. f. 1. c. 3. e. Sent. 4. dist. 32. Ivo p. 3. ca. 23.
f. Ivo p. 1. c. 47. & par. 1. cap. 14. & c. 123. g. Sent. ibidem.
Ivo p. 1. c. 17.

2 ¶ Satisfactione] In aliquot manuscriptis, & apud B. Au-
gustinum, & Magistrum, & Igonem est, sanctificatione. Sed
ob glossam non est mutatum.

C. II. ¶ Non debet extorqueri mulieris consen-
sus ad continentiam Deo voven-
dam.

Item Alexander Papa II. Landulpho in Corsica.

¶ Notificasti a te morte tenus infirmatum, & pecca-
torum tuorum recordatione & terrore valde pa-
vesfactum; anxie quæsisse monachum fieri; à tua uxore
minis, & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam ex-
torsisse, & sic te monasticam b vestem sine Abbate sum-
psisse, & monasterium petiisse: postea verò, cum sanus fa-
ctus esses, tuæ uxoris reclamationibus, ejulationibus &
placibus, tuæque familia dispersionibus devictus, &
utpote penitens, domum remeasse, & post multos dies
quorundam sapientum consilio ad jam dictæ mulieris
cubile rediisse. Nunc autem, si tibi tua uxore uti licet,
nostrum requiris consilium. Si ita denique est, ut tuus
nuntius narrat, non videtur nobis rationabiliter, neque
sana mente id factum: quoniam, cum omni homini ad
monasticam tendenti vitam, legaliter, sanctè & justè sit
peragendum, tu contra leges minaciter & violenter à tua
uxore, partim terrore mortis, partim tuæ infirmitatis do-
loribus exinanitus, devia secutus, nulla, ut dicitur, licen-
tia accepta recessisti, & monasterium petisti. Non enim
violencia, sed ex pari voluntate & consensu (sicut sancti
Patres dicunt) hoc fieri debet: neque vir 2 monasterium
eligere, aut professà continentia habitum cum festinatio-
ne debet mutare.

1 ¶ Devictus] Ivo habet, utpote penitens devictus;
Pannormia, utpote penitus devictus domum remeasse.

2 ¶ Neque vir] Apud Ivoem & in Pannormia legitur:
neque vir in monasterium recipiendus est, nisi uxor illius
scemineum monasterium elegerit, aut professà continen-
tiam, habitum cum festinatione mutaverit. Sed muta-
tionem non est: quoniam glossa videtur magis convenire lectioi Gra-
tiani.

III. ¶ Vir potest abnuere vota continentia,
quæ sine ejus consensu Deo uxor ob-
tulit.

Item ex concilio c. apud Compendium.

¶ Vlier, si sine a licentia e viti sui velum in caput
miserit, si viro placuerit, recipiet eam iterum ad
conjugium.

C. IV. ¶ Non potest vir continentia vota rescin-
dere, quæ ejus assensu mulier Deo
promisit.

Item Augustinus f. ad Ecdesiam, epist. 199.

¶ Quid g. Deo pari consensu ambo voveratis, per-
severanter usque in finem reddere ambo debui-
stis. A quo proposito si lapsus est ille, tu saltem instan-
tissime b persevera. Quod te non exhortaret, nisi quia
tibi ad hoc ipse consenserat. Nam si nunquam tenuis-
ses ejus assensum, numerus te nullus defendisset an-
norum. & post panca. ¶ Non quia pariter temperaba-
tis à commissione carnis, ideo tuus maritus esse desti-
terat, imò verò: tanto sanctius inter vos conjuges ma-
nebatis, quanto sanctiora concorditer placita servaba-
tis. Nihil ergo de tua veste, nihil de tuo auro, vel argen-
to, vel quacunque pecunia, aut rebus ullis terrenis tuis
sine arbitrio ejus facere debuisti. & infra. ¶ Est quidam
pro modulo personæ habitus matrimonialis à viduali ve-
ste distinctus, qui potest fidelibus conjugatis salva re-
ligionis observantia convenire. Hinc te maritus si de-

a Ivo par. 3. c. 220. Pannorm. l. 6. c. 85. b al. monachum carni-
c. Cap. 1. c. 16. d. Bare. l. 9. c. 47. Ivo p. 1. c. 18. & p. 9. c. 124.
e. com. 1. c. Capitul. f. Et Beda. Cor. 7. g. Ivo p. 1. c. 47.
Pann. l. 6. c. 8. h. al. consuetudinem.

ponere noluit, ne te i velut viduam illo vivente iacta-
res? puto, quia non fuerat in hac re usque ad disensionis
scandalum perducendus magis inobedientia malo, quam
illius abstinentie bono. Quid est enim absurdius,
quam mulierem de humili veste viro superbiere; cui te
potius expediret obtemperare candidis moribus, quam
in nigellis vestibus repugnare? quia, etsi te indumentum
monache delectabat, etiam hoc gratius posset marito ob-
servato, exoratoque sumi, quam illo inconsulto, contem-
ptoque praesumi. Quod si omnino non sineret, quid tuo
proposito deperiret? Absit, ut hinc displiceret Deo, quod
conjuges tuo nondum defuncto non indueris, sicut An-
na b, sed sicut c Susanna.

1. ¶ Ne te] In vulgatis erat, Ne te puta velut viduam iac-
tare. Emendatum est ex aliquot vetustis, originali & Beda, & a-
liis collectis, itemq, alia multa.

C. V. ¶ Continentia meritum habet, qui pro
incontinentia uxoris debitum sui red-
dere cogitur.

Idem in d eadem epistola.

Secundum e verba Apostolica, etiam si se vir contine-
re voluisset, & tu noluisse, debitum tibi reddere co-
gereur, & illi Deus imputaret s ad continentiam, si non
fuit, sed tua cederet infirmitati, ne in adulterium cade-
res. ¶ Quisquis g igitur compatiens infirmitati uxoris
reddidit, non exigit debitum, aut si propter propriam infir-
mitatem docit uxorem, plangens potius, quia sine uxore
esse non potuit, quam gaudens, quia duxit, quisquis ven-
dit, quod novit quia, etsi maneret, beatum non faceret,
quisquis, quod emittit, novit, quia transiet, & de his non
praesumit, & facit ex eo, quod habet, misericordiam
cum non habentibus, securus expectat b diem novissi-
mum.

¶ Caput hoc, quod eodem modo habetur in Polycarpo, confectum
est ex duobus B. Augustini indicatis locis: verbis nonnullis par-
tem mutatis, partim mutatis, salva tamen sententia.

C. VI. ¶ Vota continentia sine uxoris consensu
reddi non possunt.

Item ad Armentarium, & Riparium, & Pauli-
nam, epistola 45.

Vna sola i causa esse posset, qua te id, quod novisti,
non solum non voltarem, verum etiam prohibe-
remus implere, si forte tua conjunx hoc tecum suscipere
animi seu carnis infirmitate recusaret. Nam, & voven-
da talia non sunt a conjugatis, nisi ex consensu & volun-
tate communi: & si praeproperè factum fuerit, magis est
corrigenda temeritas, quam perfolvenda promissio. Ne-
que enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid voverit,
sed potius usurpare vetat alienum.

C. VII. ¶ Absq, ceteris operibus nec sola vir-
ginitas salvat, nec cetera absq, vir-
ginitate proficiunt.

Item Hieronymus libro primo adversus Iovi-
nianum.

2. ¶ Vnc salvabitur mulier, si illos genuerit filios, qui
ps virgines permanfuri sunt: si quod ipsa perdidit,
acquirat in liberis, & damnus radicis, & cariem flore
compenfet, & pomis.

C. VIII.

Idem ibidem.

Hoc solum nunc dico, quod quomodo absque cete-
ris operibus virginitas sola non salvat, sic omnia o-
pera absque virginitate, puritate, continentia, castitate
imperfecta sunt.

a al. illius. b Luc. 2. c Dan. 13. d Bed. ibidem.
& glossa ordinata. e Sentent. 4. dist. 32. Polyc. lib. 6. titul. 4.
f al. imputaret continentiam. g August. in Psalm. 147.
h al. expectet. i Sem. sicut. Ivo p. 8. c. 134.

¶ Vi fuit a, veniat & bibat: qui potest capere, ca-
piat.] Non dicit velitis, nolitis, bibendum vobis est,
atque curandum: sed, qui voluerit, qui potuerit currere,
atque potare, ille vincet, ille satiabitur. Et ideo plura
mar virgines Christus, quia sponte tribuunt, quod illi
non fuerat imperatum: majorisque gratiae est offerre,
quod non debeas, quam reddere, quod exigeris. Apo-
stoli uxoris onera contemplati, [Si b talis est, inquit,
causa hominis cum uxore, non expedit nubere.] Quorum
Dominus sententiam probans, rectè quidem sentiens, ait,
quod non expedit homini ad caelestia regna tenden-
ti, accipere uxorem: sed diffucilis res est, & non omnes
capunt verbum istud: verum quibus datum est. Alios
eunuchos natura facit: alios vis hominum: mihi illi eu-
nuchi placent, quos castravit non necessitas, sed voluntas
libenter illos in meos sinus recipio, qui se castraverunt
propter regna caelorum, & ob mei cultum noluerunt esse,
quod nati sunt. Simulq; tractando sequentia quae se
inquit, castraverunt propter regna caelorum.] Si castrati
mercedem habent regni caelorum, ergo qui se non castra-
verunt, locum non possunt accipere castratorum.

¶ Finis hujus auctoritatis & dua procedentes de virginibus effe-
ctu intelliguntur: qui non in voluntate solum, sed in necessitate
est: principium vero de affectu intelligitur, qui non necessitate,
ante votum, sed in voluntate est, nec exigit, nisi repugnet
tatur.

C. X. ¶ Non licet illi ducere uxorem, qui suam
velare permiserit.

Item ex concilio Rhemensis.

3. ¶ Vi e uxorem suam velare d permiserit, aliam non
ps accipiat, sed similiter convertatur.

C. XI. ¶ Vota abstinentia, qua mulier permit-
tente viro promiserit, ille prohiben-
te servare non cogi-
tur.

Item Augustinus e in questionibus Numerorum,
quest. 59.

4. ¶ Manifestum f est ita voluisse legem, scemina-
ps esse sub viro, ut nulla vota ejus, qua abstinen-
tia causa voverit, reddantur ab ea, nisi auctor vir fuerit
permittendo. Nam cum ad peccatum ejusdem viri per-
tinere voluerit, si prius permiserit, & postea prohibuerit,
etiam hic tamen non dixit, ut faciat mulier, quod vove-
rat, quia permilla jam prius a viro fuerat. Viri dixit esse
peccatum, quia abnuat, quod prius concesserat: non in-
men mulieri vel ex hoc permillum dedit, ut quod
prius vir ei concesserat, postea si prohibuerit, contem-
natur b.

¶ Ex praemissa auctoritatibus apparet, quod continentia
nec mulier sine consensu viri, nec vir sine consensu mulieris
reddere potest. Si autem consensu alterius coram ab altero pro-
missa fuerit, & si postmodum in irritum deducere voluerit, qui
permisit, non tamen valet, quia in debito conjugii aequo munus
habet potestatem viri, sicut & vir mulieris: atq, ideo, si qui-
libet eorum alterum a suo jure absolvet, ad praeterea servan-
tatem ipsam revocare non poterit; quia verò in casu viri vel
caput mulieris, & mulier corpus viri: ita vota abstinentia vi-
ro permittente mulier potest promittere, ut tamen eodem pro-
pente repromissa non valeat adimplere: & hoc, ut diximus, pro-
pter conditionem servitutis, qua vir in omnibus debet sibi
legere.

a Joan. 7. Matth. 19. b Matth. 19. c Sentent. ibidem.
Burchardus lib. 9. cap. 46. Ivo p. 1. c. 114. Pannorm. lib. 4. cap. 1.
d al. velare. e Et Beda 1. Corinth. 7. & glossa ordin. Num. 4.
f Senson. lib. 1. Ivo p. 2. c. 98. Pann. l. 7. cap. 44. g al. non
h condempnetur.

C. XII. ¶ *Mulieres viri sui debent subesse.*
Vnde Augustinus in a libro questionum.
Genesis, quæst. 33.

Est ordo b naturalis in hominibus, ut seruiant scemi-
viris, filii parentibus: quia i quilla iustitia est,
ut minor seruiat minori.

¶ *Quia nulla i in Pannormia reliqua habentur ut opud
Cranium, nisi quod corrupto in ea legitur, majori seruiat mi-
nor. Sed in originali, a quo non longe distedit Ivo, quia & il-
lic iustitia est hæc, ut infirmior ratio seruiat fortiori, ob
dissimilitudinem non est emendatum.*

C. XIII. ¶ *Vir est caput mulieris.*
Item in questionibus veteris & novi testamenti
ex utroq; mixtum, c. 106.

Hæc e imago Dei est in homine, ut unus factus sit i
quasi Dominus, ex quo ceteri orientur, habens im-
perium Dei, quasi vicarius eius: quia omnis Rex Dei
habet imaginem: ideoque mulier non est facta ad ima-
ginem: Dei. Sic etenim dicit: [& d fecit Deus homi-
nem: ad imaginem Dei fecit illum.] Hinc est, unde
Apostolus i [vir quidem, ait, non debet velare caput
suum, quia imago & gloria Dei est: mulier autem ideo
velat, quia non est gloria, aut imago Dei.]

¶ *Factus sit] Que sequuntur, emendata sunt partim ex
textu, partim ex ipso originali & Ivone. In vulgata enim Gra-
eca recensetur legebatur, factus sit homo, ex quo ceteri
orientur, habens imperium Dei, quasi vicarius Dei, quia
unus Dei habet, vir imaginem.*
¶ *Imaginem] sequitur, & similitudinem, que sunt
explicata, que negat Augustinus, neg, in vulgata graeca, neg,
in latina recensetur, neg, apud ceteros collectores habentur. Pulchre
viri dicitur de Ihuat Bassilius in hunc Genesis locum.*

C. XIV.

Item libro 5. 3, questionum super Deuteronomium,
quæst. 33.

Ad hinc apparet, quemadmodum subditas scemi-
nas viris, & pene famulas lex esse voluerit uxores,
quod dicitur adversus uxorem: vir testimonium, unde la-
pideatur illa, si hoc verum esse demonstraretur, ipse ta-
men non vicissim lapidaretur, si hoc falsum esse consti-
tuerit: sed tantummodo castigatur, & damnificatur, eique
penitentia iubetur adhaerere, qua carere voluerat. In a-
liis autem causis, eum, qui testimonio falso cuiquam no-
cuerit, quod si probaretur, jus b sit occidi, eadem i plesti
iubetur i pena, qua fuerit, si verum esset, iste 2. ple-
tendus.

¶ *Eodem] Eodem serè modo apud Ivonem, & in Pannor-
mia. In originali vero, eademque poena plesti iubet.*
¶ *Ille] Sic est emendatum ex aliquot manuscriptis, & ori-
ginali, & Ivone.*

C. XV.

Item Hieronymus super epistolam ad Titum
in cap. 2.

Caput mulieris viri sit, caput autem viri Chri-
stus, quocumque uxor non subicitur viro suo, hoc
est, caput suo, eiusdem criminis rea est, cuius & vir, si non
subicitur Christo capiti suo. Verbum autem Domini
blasphematur, vel dum contemnitur Dei prima sententia,
& pro nihilo ducitur, vel cum Christi infamatur Evange-
lium, dum contra legem fideque nature ea, qua Chri-
stiana est, & ex Dei lege subiecta, viro imperare desiderat:
nam etiam gentiles foemina: viris suis seruiant communi
lege naturæ.

*a Et glossa ordin. Genes. 40. & Bedæ ad Coloss. 3. b Ivo
p. 2. 39. d. 1. 2. 43. c Ivo p. 8. c. 91. Pann. 1. 7. c. 43. d Ge-
nes. 1. 2. 3. e 1. Cor. 11. f Et glossa ordin. ad cap. 22. Deut.
g Ivo p. 8. c. 91. Pann. 1. 7. c. 43. h ad Iustit. i aliter iubet.
k Ivo p. 8. c. 92. Pann. 1. 7. c. 43.*

C. XVI. ¶ *Arbitrium viri mulierem sequi spor-
tet in omnibus.*
*Item Augustinus a in questionibus Num-
erorum, quæst. 39.*

Noluit itaque lex b mulierem aliquid vivere Deo
adversus animam suam, ut non in i aliqua rerum
licitarum, atque concessarum abstinentia in eisdem vo-
tis foemina valeat auctoritas, sed virilis. Ita, & si adhuc
innuptæ, iam concesserat pater vota persolvere, si ante-
quam persolverit, nupserit, & viro ejus hoc cognitum
non placuerit, non persolvat, & sit omnino sine peccato:
quia mundavit eam, sicut dicit, id est, mundam iudicavit.
Næque hoc contra Deum fieri putandum est, cum ipse
Deus hoc præceperit, hoc voluerit.

¶ *¶ Ut non in aliqua] Sic in Pannormia. Apud Ivonem
verò, utin aliquarum rerum, in glossa ordinaria, id est, in re-
rum. Sed totus hic locus longe melius habet in originali: fo-
eminam sub patre, antequam nubat, & sub viro voluit
lex vivere ita aliquid Deo adversus animam suam, id est, in
aliquarum rerum licitarum atque concessarum abstinentia,
ut in eisdem votis foemina non prævaleat auctoritas,
sed virilis.*

C. XVII. ¶ *Nulla est mulieris potestas, sed in
omnibus viri domino subje-
ta est.*

Item in libro questionum veteris testamenti,
quæst. 45.

Mulierem e constat subiectam dominio viri esse,
& nullam auctoritatem habere: nec docere enim
potest, nec testis esse, neque fidem dare, nec iudicare:
quantò magis non potest imperare?

*Restitutum est hoc caput B. Augustino, & ex eo nonnulla addi-
ta. Nam antea citabatur ex B. Ambrosio.*

C. XVIII.

*Item Ambrosius in e Hexameron in tralla-
tu diei quarta.*

Adam s per Evam deceptus est, non Eva per Adam:
quem vocavit ad culpam mulier, iustum est, ut eum
gubernatorem i assumat, ne iterum foemina facilitate
labatur.

¶ *Gubernatorem] Antea legebatur, ut eam in guber-
nationem assumat. Emendatum est ex Ambrosio. Glossa
enim optime convenit voci gubernatorem.*

C. XIX.

Item super primam epistolam ad Corinthios
in cap. 2.

Mulier debet g velare caput, quia non est imago
Dei. Sed ut ostendatur subiecta, & quia prævarica-
tio per illam inchoata est, hoc signi debet habere, ut in
ecclesia propter reverentiam episcopalem non habeat ca-
put liberum, sed velamine tectum, nec habeat potesta-
tem loquendi: quia Episcopus personam habet Christi.
Quasi ergo ante iudicem, sic ante Episcopum, quia vici-
tius Domini est, propter i peccatum originale subiecta
debet videri.

¶ *¶ Propter peccatum originale] Apud B. Ambrosium
& Ivonem legitur, propter reatus originem: in Pannormia
verò, propter reatum originalem. Sed ob glossam non est
mutatum, reliqua verò sunt emendata.*

C. XX.

Item in libro de Paradiso, c. 10.

Nec illud otiosum, quòd non de eadem terra, de
ps qua plasmatus est Adam, sed de ipsius Adæ co-
sta facta mulier: ut sciremus unam in viro & muliere:
corporis esse naturam, unum fontem generis humani

*a Et glossa ordin. ad cap. 130. Num. b Ivo p. 8. c. 91. Pann. 1. 7.
c. 47. c Ivo part. 8. c. 10. Pannorm. 1. 7. c. 49. d aliter dicitur.
e Lib. 5. in Genes. cap. 7. f Ivo p. 8. c. 91. Pannorm. lib. 7. c. 30.
g Ivo p. 8. c. 92. Pann. 1. 7. c. 51.*

Ideo non duo a principio facti vir & mulier, neque duo viri, neque duae mulieres: sed primum vir, deinde ex eo mulier. Vnam enim naturam volens hominum constituere Deus, ab uno principio creaturæ hujus incipiens, multarum, & disparium naturarum eripuit facultatem.

Evidentissime itaque apparet, ita virum esse caput mulieris, ut nulla vota abstinencia, vel religiosa conversationis liceat sibi sine eius licentia Deo offerre: etiam si viro permittente repromissa fuerit, non licet ei votum opere complere, cum vir voluerit revocare permissionem. Vota vero continentia ita, alterius permitti ab altero valent offerre, quod post permissionem non valent in irritum deduci.

CAUSA XXXIV.

Vidam vir in captivitate ductus est: postea uxor eius audiens illum mortuum, nupsit alii: deum ille captivitate rediens, repetit uxorem suam: illa posterioris amore, captam aspernatur, iterum priorum viri.

- 1. Nunc primum queritur, an si ista res adulterii, qua vi-vente viro facta, alteri nupsit.
- 2. Secundo, an redeunte primo sit cogenda recedere a secundo, & redire ad primum.

QUESTIO I. & II.

1. Vtriusque questio terminatur auctoritate a Leonis Papae, qui scribens Nicetae Aquileiensis Episcopo, epist. 77. cap. 1. & sequentibus, ait.

C. I. ¶ Quis alius nupsit, putans verum suum mortuum esse, illo redeunte ad priorem redire cogitur.

¶ Cum b per bellicam cladem & per gravissimos hostilitatis incurfus ita quaedam dicatis divisa esse conjugia, ut abductis in captivitate viris, femina eorum remanserint destituta, quae viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam a dominatione crederent liberandos, & ad aliorum conjugium sollicitudine cogente transferunt: cumque nunc, statu rerum auxiliante Domino in meliora converso, nonnulli eorum, qui putabant periisse, remeaverint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quae aliis conjunctae sunt viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia novimus scriptum, quod a Deo jungitur mulier viro, & iterum preceptum agnovimus, ut quod d. Deus junxit, homo non separet, necesse est, ut legitimarum foedera nuptiarum redintegrandam credamus, remotis malis, quae hostilitas intulit, unicuique hoc quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, ut recipiat unusquisque, quod proprium est. ¶ Nec tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni juris perversor, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit. Sic enim multa quae ad eos, qui in captivitate ducti sunt, pertinebant, in jus alienum transire potuerunt: & tamen plenum iustitiae est, ut eisdem reversis propria reformentur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac possessionibus rite servatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum est? ut sic, quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? Et ideo, si viri post longam captivitate reversi, ita in dilectione suarum conjugum perseverant, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile iudicandum est, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides pollicit. & infra, c. 4. ¶ Sin au-

a In Cod. canonum, cap. 42. b Sent. 4. dist. 38. Polyc. l. 6. tit. 4. Anst. 10. c. 22. Burel. l. 9. c. 55. c solitudine. orig. l. 10. p. 8. c. 244. & 190. 192. 192. Pann. l. 6. c. 87. d Matth. 19. Eusdem, epist. c. 2. e C. 2. Burel. d. 9. c. 57. p. d. c. 193. Burel. l. 9. c. 57. l. 10. p. a. c. 92. Pann. l. 6. c. 88.

tem aliquae mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captae, ut malint his cohaerere, quam in legitimum redire consortium, merito sunt notandae: ita ut etiam ecclesiastica communione priventur, quae a de re excusabili contaminationem criminis elegerunt ostendentes sibi met pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio poterat expiare. Redeat ergo in suum statum voluntaria redintegratione conjugia: neque illo modo ad opprobrium male voluntatis trahitur, quod condicio necessitatis extorsit: quia sicut haec mulieres, quae reverti ad viros suos nolunt, impiae habendae sunt: ita illae, quae in affectum inimum ex Deo redeunt, merito sunt laudandae b iudicio.

C. II. ¶ Viro, vel uxore de captivitate redeuntibus, propria redintegrentur conjugia.

Item Innocentius Papa Probo in epist. 9.

¶ Cum in captivitate e. Vtra mulier teneretur, aliud conjugium cum constituta Fontanum d. commisit cognovimus. Sed favore Domini reversa Vra nos adit, & nullo diffidente uxorem se memorati esse perdonat. Quae de re domine filii merito illustris, statim fide catholica suffragante illud esse conjugium, quod primus erat, gratia divina fundatum: conventumque secundae mulieris, priore superfluit, nec divortio eiecia, nullo pacto esse legitimam.

C. III. ¶ Quae primo viro relicta, secundo adhaerit, nisi secundum relinquens, primo reconciliari non potest.

Item Hieronymus ad Amasium Presbyterum.

¶ Non satis animadvertere e potui, quid sit, quod dicere voluit [alio viro per vim accepto.] Quid est per vim accepto? congregata videlicet multitudine nolentem rapuit. Et quare postea raptorem rapta non dimisit? legat libros Moysi, & inveniet desponsatam viro, si in civitate fuerit oppressa, & non clamaverit, puniri quasi adulteram: si autem in agro oppressa sit, innocentem esse a scelere, & violentum legibus subiacere. Ergo & ista foror, quae, ut dicit, vim passa est, ut alteri jungeretur, si vult corpus Christi accipere, & non adultera reputari, agat poenitentiam, & si duntaxat, ut secundo viro, qui non appellatur vir, sed adulter, a tempore poenitentiae non copuletur. Quod si durum ei videtur, & semel dilectum non potest derelinquere, nec praefere Dominum voluptati, audiat Apostolum f. conclamantem. [Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum. Non potestis mensam Domini communicare, & mensam demoniorum.] & alio g. loco: [Quae communicatio nisi ac tenebris? qui consensus Christo, & Belial?] Rem novam loquor, imò non novam, sed veterem, quae veteri testamenti auctoritate firmatur. Si reliquerit secundum virum, & reconciliari priori voluerit, non potest. Scriptum est enim in Deuteronomio h. [Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non inveniit gratiam in conspectu ejus, propter aliquam foeditatem, scribet libellum repudii, & dabit in manu ejus, & dimittat eam de domo sua. Cumque egressa adultera i maritum duxerit, & ibi le quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiserit de domo sua, aut certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere eam uxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino, ne & peccare facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradidit tibi possidendam.]

a al. quia inexcusabiliter contem. &c. orig. b. val. d. biles iudicanda. c. l. 10. p. 8. 245. Pann. l. 6. c. 87. d. f. 10. p. 8. 245. Pann. l. 6. c. 87. e. Senten. 4. dist. 38. Polyc. l. 6. c. 87. f. 1. Cor. 10. g. 2. Cor. 6. h. Deut. 24. i. alteram, vel lectio. k. al. nec.

